

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

**ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΤΑΞΗ
ΣΤΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ ΔΙΟΡΙΣΙΜΩΝ (2019)**

Γνωστικό αντικείμενο: Γνώση Ελληνικής Γλώσσας

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Σάββατο, 16 Νοεμβρίου 2019, 10:00 – 13:00

**ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΟΚΤΩ (8) ΣΕΛΙΔΕΣ
ΟΛΕΣ ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΝΑ ΔΟΘΟΥΝ ΣΤΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ**

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (40 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Ι. ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΠΕΡΙΛΗΨΗ (10 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Ερώτηση 1:

Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του πιο κάτω κειμένου σε 130–150 λέξεις.

Κείμενο Ι: Η σκλαβιά του ψεύδους

Στον άνθρωπο, πού να τελειώνει άραγε το πρόσωπο και να αρχίζει το προσωπίο; Στο δύσκολο τούτο ερώτημα θα προσπαθήσω να δώσω μian απάντηση.

Ον προικισμένο με ψυχικό κόσμο, ο άνθρωπος ζει σε δύο διαστάσεις, την «εσωτερική» και την «εξωτερική». Με τον «εαυτό» του και με τους «άλλους», τους συνανθρώπους του. Έτσι η ύπαρξή του μοιράζεται κατά κάποιο τρόπο. Από το ένα μέρος είναι στραμμένη προς τα «μέσα» (αισθάνεται, σκέπτεται, θέλει για τον «εαυτό» του και από τον «εαυτό» του)· από το άλλο στρέφεται προς τα έξω (αισθάνεται, σκέπτεται, θέλει μαζί με τους «άλλους» και για τους «άλλους»). Έχει λοιπόν δύο τρόπους ή μορφές ύπαρξης: μian ατομική («ιδιωτική») και μia κοινωνική («δημόσια»). Ανήκει ταυτόχρονα σε δύο περιοχές: στον «εαυτό» του και στην «ομάδα» μέσα στην οποία έχει ενταχθεί — με τη γλώσσα που μιλεί, με τα ήθη που τηρεί, με το επάγγελμα που ασκεί, με τις αισθηματικές, φιλικές, πολιτικές σχέσεις που δημιουργεί κ.ο.κ.

Από τον «εαυτό» μας δεν μας χωρίζει τίποτα· και θα έπρεπε να συνεννοούμαστε απευθείας και άριστα μαζί του. Αν δεν συμβαίνει τούτο (και πραγματικά δεν συμβαίνει, τουλάχιστον στον μέγιστο αριθμό των περιπτώσεων), η αιτία είναι ότι αφ' ενός ο ψυχικός μας κόσμος έχει βάθος απροσμέτρητο και στρώματα σκοτεινά, ανεξιχνίαστα, αφ' ετέρου δεν συνηθίζουμε να αυτοσυγκεντρωνόμαστε και να εξερευνούμε τους μυστικούς χώρους τού είναι μας, να μιλούμε με τον εαυτό μας και να τον «γνωρίζουμε». Με τους «άλλους», τους συνανθρώπους, άμεση επικοινωνία δεν υπάρχει. Για να τους καταλάβουμε και να

μας καταλάβουν, πρέπει και μεις και κείνοι να «φανερωθούμε». Δηλαδή, να εξωτερικεύσουμε συμβολικά (με τον μορφασμό, τη χειρονομία, τον λόγο κ.τ.λ.) αυτό που αισθανόμαστε, σκεπτόμαστε ή θέλουμε — αυτό, με μια λέξη, που ζούμε μέσα μας. Η *έκφραση* είναι η γέφυρα προς τους άλλους, και των άλλων προς εμάς. Σ' αυτήν απάνω και με αυτήν συναντιόμαστε με τον συνάνθρωπο· του ανοίγουμε τον εσωτερικό μας κόσμο και αυτός μας ανοίγει τον δικό του· του προσφερόμαστε και μας προσφέρεται· τον εννοούμε και μας εννοεί.

Εδώ όμως αρχίζει να δημιουργείται το πρόβλημα. Από την ώρα που κανείς δεν μπορεί να μπει μέσα μας, να ιδεί και να ακούσει τι γίνεται στην ψυχή μας, αλλά κατ' ανάγκη στέκεται σ' εκείνο που εμείς του δείχνουμε (με την έκφραση) — ο άνθρωπος γίνεται ένα μεγάλο αίνιγμα. Ό,τι φανερώνει (με τις αλλοιώσεις της φωνής, τις λέξεις και τις αποχρώσεις τους, τη στάση και τις κινήσεις κ.ο.κ.) μπορεί να είναι αληθινή απεικόνιση των πραγματικών βιωμάτων του, αλλά και ψεύτικη, απατηλή κατασκευή, προσποίηση και υποκρισία. Αυτό που βγάζουμε προς τα έξω και «φανερώνουμε» δεν είναι πάντοτε και κατά κανόνα γνήσια και ακριβής έκφραση του ενδόμυχου είναι μας, αλλά πολύ συχνά προθήκη, βιτρίνα, όπου εκθέτουμε σε κοινή θέα σκέψεις που δεν κάνουμε, αισθήματα που δεν νιώθουμε, θελήματα που δεν έχουμε. Τότε δεν δείχνουμε στους άλλους το *πρόσωπό* μας, αλλά το *προσωπείο* μας.

Στη χρήση του προσωπείου μπορούμε να διακρίνουμε τρεις κύριες περιπτώσεις: τη σύμβαση, το ψεύδος και τη νοθεία. Κοινότερη και αθώοτερη είναι η πρώτη. Τίτλοι, επαγγελμα και θέση μέσα στο κοινωνικό σύνολο επιβάλλουν στο άτομο μια προσαρμογή που φτάνει έως το σημείο να γίνεται ό,τι προσδοκούν οι άλλοι απ' αυτό, ή ό,τι θέλει να βλέπουν απάνω του οι άλλοι. Το «περιβάλλον» δεν ενεργεί μόνο ισοπεδωτικά (ενσταλάζει με την ιστορία, την παράδοση και τον εθισμό ομοιόμορφες πεποιθήσεις, αισθήματα, βλέψεις, όπως και στερεότυπους τρόπους συμπεριφοράς), αλλά και με τις ειδικές κατά περιοχή απαιτήσεις του «επιθέτει» απάνω στα άτομα (σαν σφραγίδες) ορισμένες «μορφές ζωής» που από το εξωτερικό εισχωρούν σιγά-σιγά στο εσωτερικό τους, τα εμποτίζουν (σαν ισχυρά οξέα) και τα φτιάχνουν κατ' εικόνα και ομοίωση του αντίστοιχου προτύπου. [...]

Ο άνθρωπος είναι απ' όλα τα ζώα το εφευρετικότερο και το ικανότερο να ψευτίζει και τα πράγματα γύρω του και τον ίδιο τον εαυτό του. Για τούτο η αλήθεια έγινε ανέκαθεν ο μεγάλος καημός, το ιδανικό και η αρετή του. Από τα πρώτα βήματα της ζωής το ψεύδος μάς πολιορκεί και προσπαθεί να μας υποτάξει. Αδύνατοι καθώς είμαστε στην αρχή, πριν γνωρίσουμε το αληθινό μας πρόσωπο, κατασκευάζουμε σιγά-σιγά το προσωπείο μας — για να αμυνόμαστε με τις περισσότερες ελπίδες και να κάνουμε τις επιθέσεις μας με τις λιγότερες απώλειες. Όσο δυναμώνουμε και πλουτίζουμε τον εσωτερικό μας κόσμο, όσο γινόμαστε στερεότεροι, τόσο η «ηθοποιία» μάς στενοχωρεί και μας ντροπιάζει και αναζητούμε στην αλήθεια την ελευθερία μας, το φανέρωμα και την πραγμάτωση του γνήσιου εαυτού μας. Η αναζήτηση αυτή είναι ένας θανάσιμος, τραχύς και επικίνδυνος αγώνας, όπου ελάχιστοι νικούν και σώζονται. Οι πλείστοι πεθαίνουν χωρίς ούτε οι άλλοι, ούτε οι ίδιοι να γνωρίσουν το αληθινό πρόσωπό τους.

Ε.Π. Παπανούτσος, *Πρακτική Φιλοσοφία*, εκδ. «Δωδώνη», Αθήνα 1973 (διασκευή)

II. ΚΕΙΜΕΝΑ – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ (30 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν:

Κείμενο II: Η ευφυΐα ως κίνδυνος

Χαίρεσαι να ανταμώνεις με έναν έξυπνο άνθρωπο, γιατί είναι σαν να συναντάς συναρθρωμένη σ' ένα άτομο την περηφάνια, την αξία και τη γοητεία του είδους μας. [...] Χαίρεσαι να κουβεντιάζεις με έναν έξυπνο άνθρωπο, γιατί ο λόγος του είναι γεμάτος νοήματα, εύστροφος, λαμπερός, πηγαίος κάποτε και ζεστός, λόγος που αξία βγαίνει από ανθρώπινα χείλη, συχνά αυλακωμένος από λεπτή ειρωνεία, λόγος δυνατός, άνθρωπου που πιστεύει σ' αυτόν. [...]

Πρόθεσή μας, όμως, δεν είναι να πλέξουμε το εγκώμιο της ευφυΐας, αλλά να την ιδούμε από κάποια άλλη, απροσδόκητη ίσως, αλλά εξαιρετικά βαρυσήμαντη πλευρά της, **να επισημάνουμε** τους κινδύνους που φέρνει μέσα της, κινδύνους που αλλοιώνουν ριζικά την ουσία του ηθικού ανθρώπου.

Ο απλός λαός, που μέσα στην απλότητά του, με το πολυδύναμο ένστικτο της ζωής του, ξέρει να φτάνει αμέσως στις ρίζες πολλών πραγμάτων, όταν βρεθεί μπροστά σ' ένα πολύ έξυπνο παιδί, σταματά με ανησυχία: πρέπει να το προσέξουν πολύ αυτό το παιδί, μας λέει, γιατί η μεγάλη ευφυΐα το οδηγεί στα άκρα. Και χρειάζεται μια σωστή και νοηματισμένη αγωγή για να το κατευθύνει, με προσεκτικούς χειρισμούς, προς την πλήρη και αγαθότατη αξιοποίηση του χαρίσματος που του έδωσε ο Θεός. Ένα παιδί χωρίς εξαιρετική, δαιμονιώδη ευφυΐα, κινδυνεύει μέσα στον κόσμο λιγότερο, δεν χάνει πολύ εύκολα την ισορροπία του, γιατί δεν προβαίνει σε πετάγματα και δεν βασανίζεται από απόλυτες εξάρσεις κι οραματισμούς. Αν πείτε για τα βαθιά και μεγάλα μυστικά του κόσμου, αυτά μπορεί μια χαρά να απομείνουν για πάντα σκεπασμένα, κρυμμένα από τη συνείδησή του. [...]

Αλλά ο συνειδητά ευφυής άνθρωπος αγαπά και το πάθος, γιατί γνωρίζει τις δυνατότητές του και πιστεύει πως μπορεί να διαβεί απ' ανάμεσά του και να αποκομίσει γνώση και πείρα χωρίς να ανατραπεί, χωρίς να διαρραγεί από την ένταση και την κίνηση. Αγαπά να είναι παράτολμος, γιατί ακριβώς έχει συνείδηση της δύναμης της ευφυΐας του. Με τούτο δεν θέλω να πω ότι ο ευφυής εύκολα γίνεται τυχοδιωκτικός τύπος ανθρώπου — που κι αυτό δεν αποκλείεται. Εκείνος που αισθάνεται **το χάρισμά** του περιορισμένο, σπάνια ανοίγεται στα βαθιά νερά. Παραμένει μέσα στο λιμάνι της κοινωνικής ασφάλειας — όπου, φυσικά, ο ευφυής μεγαλουργεί — και χτίζει τη ζωή του με φρόνιμα όνειρα. Ο ευφυής κινδυνεύει, κι ο κίνδυνος βρίσκεται μέσα του, σ' αυτήν τη δύναμη της σύλληψης, της κατανόησης, της ταχύτατης αντίληψης, της εύκολης ερμηνείας πραγμάτων που για πολλούς θα παραμείνουν για πάντα αινίγματα.

Είτε θηρεύει την **έσχατη** αλήθεια, είτε πλάθει την προσωπική του ζωή, ο ευφυής άνθρωπος κινδυνεύει περισσότερο από τους άλλους ανθρώπους. Τούτο δεν σημαίνει πως πρέπει να παραμείνει αδρανής. Η ζωή γίνεται γοητευτική όταν τη ζεις ως πνευματική περιπέτεια. Αλλά στην ευφυΐα χρειάζεται μια γερή ιδεολογική ξυλοδεσιά. Χρειάζεται μια πίστη συγκεκριμένη και συνολική, γιατί μονάχη η ευφυΐα, ούτε τον άνθρωπο ως παρουσία τον δικαιώνει, ούτε ουσιαστικά μπορεί να καρποφορήσει. Χρειάζονται αρχές ηθικές που να διέπουν τη ζωή και τη δραστηριότητα του ευφυούς, αρχές που να λύουν τα διλήμματά του και να αποκρίνονται σταθερά στα προβλήματα που του θέτει η ζωή. [...]

Ο πρώτος κίνδυνος της ευφυΐας ήταν η υπερβολική τόλμη και το πάθος του ακραίου στην προσωπική ζωή, ο δεύτερος, είναι ο κίνδυνος του αποχωρισμού της από τον ηθικό άνθρωπο και της δράσης της, ανεξάρτητα από τις επιταγές της συνείδησης.

Υπάρχει, όμως, ένας άλλος, τρομερότερος κίνδυνος: η σιγουριά της ευφυΐας αναπτύσσει τον εγκέφαλο σε βάρος της καρδιάς. Η λογική, η ευφυολογία και η ειρωνεία αποκόβουν τον άνθρωπο απ' την καρδιά του και τεχνουργούν έναν διχασμό στην προσωπικότητα από τους πιο φοβερούς, τους πιο απογοητευτικούς. Στον έξυπνο άνθρωπο αρχίζει σιγά-σιγά να επιβάλλεται κάποια αδιόρατη αυτάρκεια, να δημιουργείται μια εξόγκωση των λογικών στοιχείων της προσωπικότητάς του σε βάρος των συναισθηματικών. Έτσι εξηγείται το γεγονός πως πολλοί ευφυέστατοι άνθρωποι γίνονται χλιαροί και άφιλοι, πως για να ικανοποιήσουν την ευφυΐα τους συχνά θυσιάζουν τους φίλους τους, μιλώντας υπέρ μιας αλήθειας που η καρδιά επίμονα αγνοεί, κι όσο εκείνη την αγνοεί, η αλήθεια μένει αμετακίνητα έξω από τον άνθρωπο που την εκφράζει.

Η ευφυΐα, όταν δεν είναι σωστά νοηματοδοτημένη, ορθά αιτιολογημένη μέσα στον άνθρωπο, του ξεραίνει τον αυθορμητισμό και του παγώνει την καρδιά. Κι έχουμε έτσι το αποκαρδιωτικό φαινόμενο ανθρώπων ευφυέστατων αλλά αναισθητων στην καρδιά, ανύποπτων για τις δικές της αξιώσεις και για τις δικές της ηδονές. Έτσι, όμως, χάνεται η πολύτιμη υπαρξιακή ενότητα, χάνεται η σύμπνοια καρδιάς και σκέψης και ο άνθρωπος παθαίνει μια διαστροφή από τις πιο οδυνηρές.

Οι ευφυείς, μέσα στη σιγουριά της δύναμης και της αλήθειας του στοχασμού τους, λησμονούν πως και η καρδιά έχει τη δική της, ιδιότυπη ευφυΐα, που εκφράζεται ως αναζήτηση του ανθρώπινου απολύτου στους άλλους, του απολύτου της φιλίας, του έρωτα, της ειλικρίνειας, της συνειδητής επιείκειας, της σωστής κατανόησης των περιπετειών της από τους αντικρινούς της. **Έχει και η καρδιά τον τρομερό της δυναμισμό και τα απαραίτητα δικαιώματά της πάνω στον άνθρωπο και στη ζωή του.**

Στους καιρούς αυτούς που η ευφυΐα εκτιμάται περισσότερο από όσο πρέπει, χρειάζεται κανείς να θυμάται και να συνειδητοποιεί τους κινδύνους που εγκυμονεί για τον άνθρωπο και για την ακεραιότητα της ύπαρξής του, για τη ζηλευτή ενότητα του βίου του. Και για να θυμάται, και για να συνειδητοποιεί, πρέπει να φροντίζει να ακούει και τον λόγο της καρδιάς, πριν η ευφυΐα την αδρανήσει και την παγώσει. Κι ο λόγος αυτός δεν είναι ποτέ λόγος μωρίας, αλλά σοφίας και χάριτος του ανθρώπου.

Κ. Τσιρόπουλος, *Η Μαρτυρία του Ανθρώπου*, Εκδόσεις των Φίλων, 1968 (διασκευή)

Ερώτηση 2:

Πότε, κατά τον δοκιμιογράφο, η ευφυΐα μπορεί να είναι επικίνδυνη για τον άνθρωπο και γιατί; Να αναφερθείτε σε **τέσσερα (4)** διαφορετικά σημεία του κειμένου.

(8 μονάδες)

Ερώτηση 3:

«Έχει και η καρδιά τον τρομερό της δυναμισμό και τα απαραίτητα δικαιώματά της πάνω στον άνθρωπο και στη ζωή του.»

Να εξηγήσετε, αξιοποιώντας τις απόψεις που εκφράζονται στο κείμενο, τη σημασία της συναισθηματικής νοημοσύνης στην ισόρροπη ανάπτυξη του ανθρώπου. (90–110 λέξεις)

(8 μονάδες)

Κείμενο III: Ο πρωτοπόρος της Τεχνητής Νοημοσύνης Yoshua Bengio συνιστά σύνεση στη χρήση της τεχνολογίας

Ο Yoshua Bengio, που συχνά αποκαλείται «πατέρας της Τεχνητής Νοημοσύνης» και έγινε γνωστός για την πρώιμη έρευνά του πάνω στη βαθιά εκμάθηση (deep learning) τη δεκαετία του '80 και του '90, βασίστηκε στην υπόθεση πως κάποιες βασικές αρχές λειτουργίας της ανθρώπινης νοημοσύνης θα τον βοηθούσαν να δημιουργήσει Τεχνητή Νοημοσύνη. Τελικά, κατάφερε να καθιερώσει τη βαθιά εκμάθηση και τα νευρωνικά δίκτυα, που δημιουργήθηκαν με πρότυπο τον ανθρώπινο εγκέφαλο, ως τις βασικές μεθόδους με τις οποίες λειτουργεί μία σύγχρονη Τεχνητή Νοημοσύνη.

Στη διάλεξή του με τίτλο “Deep Learning for AI” («Βαθιά Εκμάθηση για την Τεχνητή Νοημοσύνη»), ο Bengio έκανε μια αναδρομή στις βασικές αρχές που κρύβονται πίσω από την επιτυχία της βαθιάς εκμάθησης, κατά την οποία ένας αλγόριθμος δεν δέχεται σαφείς οδηγίες, αλλά εξάγει μοτίβα από τα δεδομένα και εκτελεί αυτό που του έχει ανατεθεί (π.χ. να αναγνωρίσει ένα πρόσωπο σε μια εικόνα). «Τα νευρωνικά δίκτυα βελτιώνουν περαιτέρω αυτήν τη διαδικασία, μιμούμενα τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν οι νευρώνες του ανθρώπινου εγκεφάλου», σημείωσε ο ίδιος, δηλώνοντας πως θα συνεχίσει να εξερευνά το «πάντρεμα» της μηχανικής μάθησης με τη νευροεπιστήμη και τη γνωσιακή επιστήμη, καθώς φαίνεται πως υπάρχει αρκετός δρόμος μπροστά. «Ωστόσο, υποπτεύομαι πως στο μέλλον θα υπάρξουν φωνές που θα μας πουν πως δεν θα έπρεπε να κάνουμε τα μηχανήματα τόσο “ανθρώπινα”», σχολίασε χαμογελαστά. [...]

Ο βραβευμένος επιστήμονας δεν κρύβει την ανησυχία του για τη μη κατάλληλη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης. Τον περασμένο Δεκέμβριο, μάλιστα, στην ετήσια συνάντηση “Neural Systems Processing” («Επεξεργασία Νευρωνικών Συστημάτων»), υποστήριξε δημόσια πως πρέπει να εξελιχθεί η τεχνολογία με περισσότερη υπευθυνότητα, αναφερόμενος στη διακήρυξη με κατευθυντήριες γραμμές δεοντολογίας για την Τεχνητή Νοημοσύνη («Διακήρυξη του Μοντρεάλ για την Υπεύθυνη Ανάπτυξη Τεχνητής Νοημοσύνης»), που εκπονήθηκε από το Πανεπιστήμιο του Μοντρεάλ σε συνεργασία με ερευνητικά κέντρα του Κεμπέκ και προσκάλεσε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς εξουσίας να την υπογράψουν. «Στη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης υπάρχει μια ισχυρή ηθική διάσταση. Με ανησυχούν, για παράδειγμα, τα killer drones (ντρόουν-δολοφόνοι), η παρακολούθηση (surveillance) ή η αναγνώριση προσώπου (face recognition), η οποία πιθανώς να έχει και θετικά οφέλη. Εκτός από τα ζητήματα ασφαλείας, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και τα ηθικά ζητήματα. Οι κίνδυνοι της κατάχρησης από φορείς εξουσίας και, ιδιαίτερα από αυταρχικές κυβερνήσεις, είναι ρεαλιστικοί. Ουσιαστικά, η Τεχνητή Νοημοσύνη είναι ένα εργαλείο το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί από οποιονδήποτε βρίσκεται στην εξουσία, για να διατηρήσει αυτήν την εξουσία και να την ενισχύσει. Ένα άλλο ζήτημα είναι ότι η Τεχνητή Νοημοσύνη μπορεί να ενισχύσει τις διακρίσεις (π.χ. μεταξύ φυλών ή φύλου) και τις προκαταλήψεις, καθώς αυτές είναι παρούσες στα δεδομένα στα οποία εκπαιδεύεται η τεχνολογία, αντανakλώντας τη συμπεριφορά των ανθρώπων», αναφέρει ο καθηγητής. Ο ίδιος αποκαλύπτει πως κατά καιρούς με επιστολές σε κυβερνήσεις και στον Ο.Η.Ε. προσπαθεί να τους παρακινήσει να υπογράψουν διεθνείς συνθήκες που εμποδίζουν την ακατάλληλη χρήση τέτοιων συστημάτων, αλλά, όπως επισημαίνει, μέχρι στιγμής η ανταπόκριση είναι μηδαμινή.

Διανύουμε την 4^η Βιομηχανική Επανάσταση, η οποία θα επιφέρει μοιραία και έναν κοινωνικό μετασχηματισμό. Στο ερώτημα αν ανησυχεί γι' αυτό, απάντησε: «Υπάρχει μια

ανησυχία, αλλά και μια υπερβολή γενικά. Η Τεχνητή Νοημοσύνη επιτρέπει μεγάλης κλίμακας, «έξυπνες» αυτοματοποιήσεις, που μπορεί να επιφέρουν σχετικά γρήγορες και δραματικές αλλαγές στην απασχόληση και την αγορά εργασίας, συγκριτικά με το παρελθόν. Ακόμη κι αν δημιουργηθούν νέες θέσεις απασχόλησης, κάποιες από τις παλιές θα καταργηθούν πολύ γρήγορα. Συνιστώ την έγκαιρη προσαρμογή και τη διαρκή επιμόρφωση. Δυστυχώς, η χρήση υψηλής τεχνολογίας αποφέρει πλούτο που συγκεντρώνεται σε λίγες χώρες, κάτι που θα μπορούσε να είναι επικίνδυνο, επειδή το αρνητικό κόστος των εν λόγω τεχνολογιών (από την άποψη της απώλειας θέσεων εργασίας) επιβαρύνει τους φτωχότερους πληθυσμούς. Δυστυχώς, χρειάζεται χρόνος για τη μετάβαση και για να αλλάξεις το σύστημα, προκειμένου να κινητοποιήσεις τη διαδικασία μετασχηματισμού», καταλήγει ο καθηγητής.

Η συζήτηση με τον Yoshua Bengio δεν τελειώνει ποτέ, αλλά δυστυχώς έχει χρονικό όριο. Λαμβάνοντας υπόψη την εξάρτηση των ανθρώπων από την τεχνολογία, που σε κάποιες περιπτώσεις αγγίζει τα όρια της παθολογίας, δεν θα μπορούσα να μην τον ερωτήσω, ολοκληρώνοντας, αν τελικά η τεχνολογία απελευθερώνει ή υποδουλώνει τους ανθρώπους. «Εξαρτάται αποκλειστικά από μας. Δεν είναι ζήτημα της τεχνολογίας. Είναι ζήτημα ανθρώπινης σοφίας και σύνεσης!», μου απάντησε με απόλυτη σιγουριά.

Βασιλική Μιχόπουλου, «Η Καθημερινή», 22/10/2019 (διασκευή)

Ερώτηση 4:

Ποιοι κίνδυνοι αναφέρονται στο κείμενο από τη μη κατάλληλη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης; **(6 μονάδες)**

Ερώτηση 5:

Στο **Κείμενο II** και στο **Κείμενο III** παρουσιάζονται κίνδυνοι που προκύπτουν από την κατάχρηση της νοημοσύνης (ανθρώπινης και τεχνητής, αντίστοιχα), όταν αυτή δεν οριοθετείται από βασικές ηθικές αρχές. Πιστεύετε πως η εκπαίδευση μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη αντιστάσεων απέναντι σε αυτούς τους κινδύνους; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας. (140–160 λέξεις) **(8 μονάδες)**

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ (30 ΜΟΝΑΔΕΣ)

Η γλώσσα είναι βασικό διδακτικό μέσο για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων όλων των διδακτικών αντικειμένων.

Να σχολιάσετε με τεκμηριωμένη επιχειρηματολογία την πιο πάνω θέση. Στη συνέχεια, να εισηγηθείτε τρόπους με τους οποίους, μέσα από το δικό σας διδακτικό αντικείμενο, θα συμβάλετε στη βελτίωση των γλωσσικών δεξιοτήτων των μαθητών/τριών σας, ώστε να επιτυγχάνονται τόσο η βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων του δικού σας διδακτικού αντικειμένου όσο και οι γενικότεροι στόχοι της εκπαίδευσης. (500–600 λέξεις)

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΓΛΩΣΣΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ (20 ΜΟΝΑΔΕΣ)

1. Να γράψετε **ένα (1)** συνώνυμο για τις ακόλουθες έντονα γραμμένες λέξεις του **Κειμένου II**, διατηρώντας τη σημασία που έχουν σε αυτό, καθώς και τον γραμματικό τους τύπο. Στο τετράδιο απαντήσεών σας να γράψετε μόνο τα συνώνυμα.

(α) να επισημάνουμε
(β) χάρισμα
(γ) έσχατη

(3 μονάδες)

2. Να συμπληρώσετε τις πιο κάτω προτάσεις, επιλέγοντας από την αντίστοιχη παρένθεση την κατάλληλη λέξη και βάζοντάς τη στον ορθό τύπο, με βάση τα συμφραζόμενα. Στο τετράδιο απαντήσεών σας να γράψετε μόνο τις λέξεις που θα σχηματίσετε.

(α) Εξαιτίας των συνεχών (έκβαση / επέμβαση / παρέκβαση / παρέμβαση) του ακροατηρίου, ο ομιλητής δεν ολοκλήρωσε την εισήγησή του.

(β) Τον έχουν (διαλέγω / εκλέγω / επιλέγω / συγκαταλέγω) Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου του Κλάδου τους.

(γ) Οι γονείς (επινοώ / κατανοώ / προνοώ / υπονοώ) διάφορους τρόπους για να αναπτύξουν επικοινωνιακό διάλογο με τα παιδιά τους.

(δ) Ο διευθυντής (αποδοκιμάζω / εξαιρώ / εξαίρω / καταδικάζω) χτες τις μαθήτριες για την επιτυχία τους στη Μαθηματική Ολυμπιάδα.

(4 μονάδες)

3. Να επιλέξετε από το πιο κάτω πλαίσιο την κατάλληλη σε κάθε περίπτωση λόγια έκφραση, έτσι ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημα του κειμένου. Στο τετράδιο απαντήσεών σας να γράψετε μόνο τη φράση που αντιστοιχεί σε κάθε ένα από τα κενά των προτάσεων.

(α) διά βοής	(β) υπό την αίρεση	(γ) ειρήσθω εν παρόδω
(δ) διά ζώσης	(ε) υπό την επήρεια	(στ) εν τη ρύμη του λόγου
(ζ) κατά κράτος	(η) κατά κεφαλήν	

Πίσω από την οικονομική κρίση κρύβεται μια βαθιά ηθική κρίση (η οποία, **(Α)**, έπληξε και την πατρίδα μας) και εστιάζεται στον παραμερισμό της αλληλεγγύης και στην έξαρση του ατομικού συμφέροντος. Διάφοροι οργανισμοί δάνειζαν υπέρογκα ποσά σε μη δικαιούχους, **(Β)** ότι θα τα εξοφλήσουν εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Ο Πρωθυπουργός της χώρας ζήτησε να αναπτύξει τις θέσεις του **(Γ)** στο Κοινοβούλιο. Την επόμενη μέρα, ο τύπος κατακεραύνωσε τον Πρωθυπουργό για τις δηλώσεις του, τονίζοντας εμφαντικά ότι νικήθηκε **(Δ)**.

(4 μονάδες)

4. Στο κείμενο που ακολουθεί υπάρχουν γλωσσικά και ορθογραφικά λάθη. Να εντοπίσετε **πέντε (5)** λάθη και να τα διορθώσετε. Στο τετράδιο απαντήσεών σας να γράψετε **(α)** τις λανθασμένες λέξεις/φράσεις και **(β)** τις διορθωμένες.

Σε ένα δημοκρατικό καθεστώς οι πολίτες έχουν δικαίωμα και υποχρέωση να συμμετέχουν στα κοινά. Δεν πρέπει να είναι ανημέρωτοι για ότι συμβαίνει τόσο στην ιδιαίτερη πατρίδα τους όσο και διεθνώς. Οι εκπροσώποι των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης καλύπτουν ειδησεογραφικά τα γεγονότα και σχολιάζουν ελεύθερα τα τεκταινόμενα. Φυσικά, η άγνοια κάποιων δημοσιογράφων εκμεταλλεύεται από επιτήδειους πολιτικούς, οι οποίοι προσπαθούν τεχνηέντως να τους ποδηγήσουν. Όλοι εστιάζουν την προσοχή τους στον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου (θεωρητικά βέβαια), με συνέπεια να διαιωνίζετε η θεωρητική συζήτηση σε πολλά επίπεδα.

(5 μονάδες)

5. Να επιλέξετε από το πιο κάτω πλαίσιο την κατάλληλη σε κάθε περίπτωση λέξη και να τη βάλετε στον ορθό τύπο, έτσι ώστε να συμπληρώνεται ορθά το νόημα του κειμένου. Στο τετράδιο απαντήσεών σας να γράψετε μόνο τη λέξη που αντιστοιχεί στο κάθε ένα από τα κενά των προτάσεων.

(α) άεργος	(β) άνεργος	(γ) αποφαίνομαι	(δ) διαφαίνομαι
(ε) επιβλαβής	(στ) καθηλώνω	(ζ) καθιστώ	(η) πλήρης

Είναι γεγονός ότι είναι αδύνατο να καλύψει κάποιος όλα τα πεδία γνώσης, όσο επίμοχθη κι αν είναι η προσπάθειά του. Οι ειδικοί επιστήμονες αναμένεται μελλοντικά να **(Α)** ότι ο μεγάλος κατακερματισμός της εργασίας θα αυξήσει την ανεργία. Η ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας έχει **(Β)**, τις τελευταίες δεκαετίες, πρακτικά αναγκαία την επιδίωξη της **(Γ)** εξειδίκευσης σε κάθε επαγγελματικό τομέα. Γι' αυτό οι άνθρωποι θα πρέπει να είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι για τις αλλαγές αυτές, για να μη βρεθούν προ δυσάρεστων εκπλήξεων, μένοντας **(Δ)**.

(4 μονάδες)

Η ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΕΙΤΑΙ ΣΕ ΟΛΟ ΤΟ ΓΡΑΠΤΟ ΜΕ 10 ΜΟΝΑΔΕΣ.

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

© Copyright 2019 – Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας
Απαγορεύεται η αναδημοσίευση με οποιοδήποτε μέσο όλου ή μέρους του περιεχομένου χωρίς τη συγκατάθεση του εκδότη.